

ŹRÓDŁA, MATERIAŁY, MISCELLANEA

<http://dx.doi.org/10.15762/ZH.2018.29>

ANDRZEJ MYCIO

(Biblioteka Główna Uniwersytetu Mikołaja Kopernika)

SPUŚCIZNA RĘKOPIŚMIENNA
KOPERNIKOLOGA EDWARDA ROSENA (1906–1985)
W ZBIORACH BIBLIOTEKI UNIWERSYTECKIEJ W TORUNIU

Słowa kluczowe: Mikołaj Kopernik (1473–1543), Johannes Kepler (1571–1630), Galileusz (1564–1642), historia nauki, historia astronomii, historia fizyki, spuścizny rękopiśmienne, archiwa prywatne

Od kilku lat w zbiorach Biblioteki Uniwersyteckiej w Toruniu znajduje się spuścizna rękopiśmienna profesora Edwarda Rosena. Trafiła ona do Torunia dokładnie przed pięć laty, w 2012 r., przekazana przez jego córkę Carlę Rosen-Vacher. W 2017 r. spuścizna została ostatecznie uporządkowana, zinwentaryzowana, skatalogowana i włączona do kolekcji rękopisów toruńskiej księżnicy uniwersyteckiej.

Edward Rosen urodził się 12 XII 1906 r. w Nowym Jorku w rodzinie amerykańskich imigrantów przybyłych do Stanów Zjednoczonych z terenu dzisiejszej Ukrainy¹. Prawie całe jego życie, za wyjątkiem krótkich epizodów, było związane z tym miastem. W latach 1919–1922 podstawy swojego wykształcenia zdobył w nowojorskiej Townsend Harris High School. Przez następne cztery lata kształcił się w City College of New York (dalej cyt. CCNY)², gdzie w 1926 r. uzyskał tytuł zawodowy licencjata. Swoje studia kontynuował na Columbia University, gdzie w 1929 r. uzyskał tytuł magistra, a w dziesięć lat później, w 1939 r. stopień naukowy doktora, który zdobył pod opieką historyka

---

¹ Przepuszczalnie przodkowie profesora byli pochodzenia żydowskiego i przybyli do Ameryki z terenu byłego zaboru austriackiego. W spuściznie Rosena przechowywanej w Toruniu nie odnajdziemy jednak materiałów rodzinnych, które mogłyby tę tezę potwierdzić; została ona zbudowana tylko na podstawie wzmianki znajdującej się w jednym z biogramów Rosena o ukraińskich korzeniach jego rodziców (Walter H. WAGGONER, *Dr. Edward Rosen, City U. Professor*, *The New York Times* z 30 III 1985 r., <http://www.nytimes.com/1985/03/30/nyregion/dr-edward-rosen-city-u-professor.html> – dostęp z 2 XI 2017 r.).

² Pierwotnie uczelnia ta nosiła nazwę Free Academy of the City of New York, dopiero w 1929 r. zmieniła swoją nazwę na City College of New York. W 1961 r. utworzono City University of New York, którego częścią stał się City College of New York.

i papirologa Williama Linna Westermanna (1873–1954). To za jego sugestią Rosen zajął się badaniami dotyczącymi też sformułowanych przez Mikołaja Kopernika³.

Jednocześnie, w roku 1926, po uzyskaniu tytułu licencjata rozpoczął swoją karierę zawodową. Podjął pracę jako nauczyciel języków klasycznych na swojej macierzystej uczelni – CCNY. Dość szybko jednak przekwalifikował się na wykładowcę historii, rozpoczynając na Wydziale Historycznym CCNY zajęcia z zakresu zachodnich cywilizacji w okresie starożytnym. To tu przechodził kolejne etapy swojej kariery zawodowej, w końcu zostając pełnym profesorem uniwersyteckim w 1959 r. W latach sześćdziesiątych równolegle zaczął też prowadzić zajęcia na studiach doktoranckich City University of New York (CUNY), które kontynuował jeszcze po swoim przejściu na emeryturę w 1977 r. Dwukrotnie prowadził wykłady na obcych uczelniach jako profesor wizytujący: w latach 1957–1958 w Massachusetts Institute of Technology oraz w latach 1963–1964 na Indiana University⁴.

Dwukrotnie był stypendystą Fundacji Guggenheima – w latach 1941–1942 oraz 1945–1946, raz Fundacji Forda – w latach 1951–1952, a także dwukrotnie Fundacji Rockefellera. Otrzymał trzy znaczące nagrody: w 1968 r. nagrodę (Pfizer Award) History of Science Society za edycję *Somnium* Johanna Keplera, w 1973 r. medal od Copernicus Society of America za badania i publikacje poświęcone Kopernikowi oraz w 1978 r. Złoty Krzyż Zasługi przyznany przez państwo polskie, również za badania dotyczące Kopernika. W latach 1964–1965 był beneficjentem National Science Foundation Research Grant, a dwukrotnie (w latach 1971–1972 i 1984–1985) National Endowment for the Humanities. W 1983 r. został wyróżniony przez CUNY jako wybitny emerytowany pracownik tego uniwersytetu. Był członkiem History of Science Society, Academie Internationale d'Histoire des Sciences oraz CUNY Academy of Sciences and Humanities⁵.

Edward Rosen jest autorem 11 książek, ponad 160 artykułów naukowych i ponad 90 recenzji. W swoich pracach zajmował się szesnasto- i siedemnasto-

---

³ Biblioteka Uniwersytetu Mikołaja Kopernika (dalej cyt. BUMK), sygn. Rps 4839/IV (Materiały biograficzne Edwarda Rosena), k. 21; I. Bernard COHEN, *Edward Rosen (1906–1985)*, Journal for the History of Astronomy, vol. 17, May 1986, s. 150–154; Edward GRANT, *Eloge. Edward Rosen, 12 December 1906 – 28 March 1985*, Isis. An International Review Devoted to the History of Science and its Cultural Influences, vol. 77, no. 286, March 1986, s. 105–106; Philip P. WIENER, *Remembering Edward Rosen*, Journal of the History of Ideas, vol. 47, no. 1, January–March 1986, s. 159–161.

⁴ BUMK, sygn. Rps 4839/IV, k. 21; I. B. COHEN, op.cit.; E. GRANT, op.cit.; W. H. WAGGONER, op.cit.; P. P. Wiener, op.cit.

⁵ BUMK, sygn. Rps 4839/IV, k. 9, 16–21; I. B. COHEN, op.cit.; E. GRANT, op.cit.; W. H. WAGGONER, op.cit.

wieczną astronomią i fizyką, jego głównym polem zainteresowań była działalność i twórczość Mikołaja Kopernika, Galileusza oraz Johannesesa Keplera. Najważniejsze pozycje z jego bibliografii to doskonałe przekłady na język angielski, wraz z komentarzami, tekstów Kopernika i Keplera, mianowicie: *Three Copernican Treatises*⁶ (wydane trzykrotnie: w 1939, 1959 oraz 1971 r.), *Kepler's Conversations with Galileo's Sideral Messenger* (1965), *Kepler's Somnium* (1967) oraz *Copernicus's Revolutions* (1978). Jego prace charakteryzują się wyjątkowym profesjonalizmem, są pedantycznie dopracowane w szczegółach. Doskonała znajomość łaciny umożliwiła Rosenowi swobodne poruszanie się w szesnasto- i siedemnastowiecznych tekstach naukowych, a jego zamiłowanie do szczegółu pozwalało mu być wybitnym komentatorem tych tekstów. Uznawany był za jednego z liderów badań nad Kopernikiem i wczesną astronomią. Naukowe recenzje Rosena były ostre; realizował on wyznaczoną przez siebie misję w tępieniu błędów w pracach innych badaczy⁷.

Niemal do końca swojego życia był aktywny naukowo, rok przed swoją śmiercią – w 1984 r. opublikował książkę *Copernicus and the Scientific Revolution*, a w 1985 r. doszło do wydania dwóch dużych jego prac: *Three Imperial Mathematicians* oraz trzeciego tomu wydawnictwa *Nicholas Copernicus Complete Works*. W tym czasie (1984–1985) doszło także do opublikowania aż pięciu jego artykułów naukowych. Rosen przez wiele lat pracował w redakcjach czasopism: „Journal of the History of Ideas” oraz „Centerpoint”, związanych z jego macierzystą uczelnią. Wyjątkowym wyróżnieniem dla jego osoby był tom XVI serii „Studia Copernicana”, zawierający zbiór artykułów, który został w całości jemu dedykowany. Ukazał się on w 1977 r., w czasie kiedy profesor przechodził na emeryturę⁸. Edward Rosen zmarł 30 III 1985 r. w wieku 78 lat w Nowym Jorku. Był żonaty z Sandrą z domu Fairchild, z którą miał córkę Carłą Jeannette⁹.

W 2009 r. redakcja portalu naukowego „Nicolaus Copernicus Thorunien-sis” (copernicus.torun.pl), prowadzonego wspólnie przez Uniwersytet Mikołaja Kopernika oraz toruński samorząd, skontaktowała się z córką profesora,

---

⁶ Praca ta była dysertacją doktorską Rosena.

⁷ BUMK, sygn. Rps 4847/IV, k. 1–4; I. B. COHEN, op.cit.; E. GRANT, op.cit.; P. P. WIENER, op.cit.

⁸ W tomie tym znalazła się także bibliografia prac Rosena wydanych do 1977 r. Bibliografia prac późniejszych znajduje się w artykułach: I. B. COHEN, op.cit., s. 153; P. P. WIENER, op.cit., s. 160–161. Bibliografia zawarta w „Studia Copernicana” jest pełna, obejmuje książki, artykuły i recenzje. Natomiast bibliografia prac późniejszych, zawarta w wymienionych czasopismach, obejmuje tylko opublikowane książki i artykuły, brakuje w nich recenzji.

⁹ BUMK, sygn. Rps 4839/IV, k. 21; I. B. COHEN, op.cit.; W. H. WAGGONER, op.cit.; P. P. WIENER, op.cit.

Carlą Rosen-Vacher (Sandra Rosen już w tym czasie nie żyła), występując z prośbą o licencję na opublikowanie w Internecie prac jej ojca, zwłaszcza przekładów na język angielski dzieł Mikołaja Kopernika, w efekcie czego portal otrzymał zgodę. Zainteresowanie ze strony toruńskiego środowiska naukowego pracami ojca skłoniły Carlę Rosen-Vacher do decyzji o przekazaniu jego spuścizny rękopiśmiennej Uniwersytetowi Mikołaja Kopernika. Archiwum Rosena wciąż było w rękach rodziny, znajdowało się na Manhattanie w Nowym Jorku. Dnia 29 XII 2011 r. w Konsulacie Generalnym RP w Nowym Jorku doszło do podpisania umowy darowizny między Carlą Rosen-Vacher a Uniwersytetem Mikołaja Kopernika. Oficjalne przekazanie darowizny nastąpiło 19 II 2012 r. w Toruniu, w rocznicę urodzin Mikołaja Kopernika, było jednym z wydarzeń Święta Uczelni, w którym Carla Rosen-Vacher wzięła udział. W Bibliotece Uniwersyteckiej przygotowano wówczas małą wystawę poświęconą Rosenowi, opartą przede wszystkim na niewielkim zbiorze materiałów biograficznych przesłanych przez jego córkę tuż przed jej przybyciem do Torunia¹⁰. Główny zrąb spuścizny prof. Rosena przybył do Torunia w niecałe trzy miesiące później – 9 V 2012 r. Całe archiwum otrzymało wówczas numer akcesji – Dz 10/2012 i początkowo zostało zdeponowane w „magazynie rezerwowym” Sekcji Rękopisów Biblioteki Uniwersyteckiej. Przywieziona do Torunia spuścizna znajdowała się w pięciu kartonach. Składała się z 85 pozycji, wyszczególnionych przez Carlę Rosen-Vacher w dokumencie umowy¹¹.

Pierwsze prace mające na celu opracowanie spuścizny rozpoczęto w 2014 r. W ramach praktyki archiwalnej studentka archiwistyki i zarządzania dokumentacją UMK pani Agata Należyty rozpoczęła wstępne porządkowanie spuścizny. W 2015 r., początkowo również w ramach praktyki, a następnie w ramach wolontariatu, prace porządkujące spuściznę kontynuowała pani Elżbieta Aleksandrak, także studentka archiwistyki i zarządzania dokumentacją UMK¹². Materiały porządkowano na podstawie wytycznych opracowania spuścizny z 1990 r.¹³ Na tym etapie prac doszło do wybrakowania materiałów uznanych za bezwartościowe oraz do przekazania części materiałów do

---

¹⁰ Część tych materiałów została później włączona do spuścizny Rosena przechowywanej w Toruniu, reszta wróciła do Carli Rosen-Vacher.

¹¹ BUMK, Archiwum Sekcji Rękopisów, bez sygn. (Zeszyt akcesji), k. 12v–13r; Marcin CZYŻNIEWSKI, *Przekazano cenne pamiątki po Mikołaju Koperniku* – tekst z 20 I 2012 r. (<http://odkrywcy.pl/kat,122994,title,Przekazano-cenne-pamiatki-po-Mikolaju-Koperniku,wid,14183640,wiadomosc.html> – dostęp z 10 XI 2017 r.).

¹² Opiekunem obydwu praktyk był Andrzej Mycio.

¹³ *Wytyczne opracowania spuścizny archiwalnych po uczonych. Na prawach rękopisu*, [opr. Hanna DYMNICKA-WOŁOSZYŃSKA, Zygmunt KOLANKOWSKI, współudział: Stanisław CHANKOWSKI, Jan A. IGIELSKI, Józef MIZIKOWSKI, Elżbieta SZTRAJ], Warszawa 1990.

innych działów Biblioteki. Poddano selekcji i wybrakowano: drugie egzemplarze identycznych redakcji tekstów naukowych Rosena oraz drugie kopie dokumentów związanych z działalnością zawodową profesora. Wybrakowano także większość kopii materiałów archiwalnych i bibliotecznych zgromadzonych przez profesora podczas jego pracy naukowej; część tych materiałów została w spuściznie dla zobrazowania jego warsztatu. Do Sekcji Gromadzenia i Uzupełniania Zbiorów przekazano drugie i kolejne egzemplarze publikacji Rosena oraz publikacje obce, które włączono do głównego zbioru książek i czasopism Biblioteki Uniwersyteckiej¹⁴.

Do realizacji opracowania spuścizny powrócono po krótkiej przerwie, mianowicie w 2017 r. Tym razem opracowaniem zajął się pracownik Sekcji Rękopisów¹⁵. W konsekwencji spuścizna została w pełni opracowana: uporządkowana, zinwentaryzowana i skatalogowana¹⁶. Archiwum przekazane przez Carlę Rosen-Vacher ma charakter wybitnie naukowo-zawodowy, prawie w ogóle nie ma tu materiałów prywatnych i rodzinnych. Właściwie nie ma korespondencji prywatnej ani dokumentów biograficznych dotyczących Rosena i jego rodziny. Z pewnością materiały te Carla Rosen-Vacher zostawiła w swoim archiwum domowym. Przekazana do Torunia spuścizna to przede wszystkim rękopisy i maszynopisy jego prac naukowych, materiały warsztatowe, dokumenty działalności zawodowej, a także bogata korespondencja z innymi przedstawicielami świata nauki oraz dotycząca spraw wydawniczych.

Spuścizna została zinwentaryzowana pod sygnaturami od Rps 4792 do Rps 4849. W sumie tworzy ją 58 jednostek inwentarzowych w 42 teczkach. Na półkach magazynowych całość zajmuje 1,6 metra bieżącego. Zgodnie z instrukcją porządkowania spuścizny¹⁷ na początku znalazły się teksty obszernych opracowań Rosena, zarówno monografii, jak i edycji dzieł nowożytnych badaczy. Zostały one zinwentaryzowane pod sygnaturami od Rps 4792 do Rps 4804. W związku z tym, że nie wszystkie teksty udało się dokładnie wydatować, przedmiotowe prace ułożono według kolejności alfabetycznej. Znajdziemy tu: rękopisy, maszynopisy, wydruki komputerowe, szrotki

---

¹⁴ BUMK, Archiwum Sekcji Rękopisów, bez sygn. (Sprawozdania Sekcji Rękopisów za lata 2014 i 2015), brak pag.

¹⁵ Andrzej Mycio.

¹⁶ Spuściznę opracowano na podstawie trzech instrukcji: *Wytyczne opracowania spuścizn; Wytyczne opracowania rękopisów w bibliotekach polskich*, [opr. zespół na podstawie projektów Bogdana HORODYSKIEGO i Heleny WIĘCKOWSKIEJ], Wrocław 1955; *Format Marc 21 rekordu bibliograficznego wraz z zasobem. Adaptacja dla systemu MAK, wersja 2008*, red. i opr. Agnieszka BRACHFOGEL, Zofia ŻURAWIŃSKA, współudział: Bożena BARTOSZEWICZ-FABIAŃSKA, Paulina CZYŻEWICZ, Warszawa 2008.

¹⁷ *Wytyczne opracowania spuścizn*.

wydawnicze, a także kserokopie. Wszystkie teksty są w języku angielskim. Trzy spośród tych prac są tekstami nieopublikowanymi: niezatytułowana praca – biografia Mikołaja Kopernika, napisana pod koniec życia profesora¹⁸, tekst *Galileo and Kepler as Copernican Cosmologists*¹⁹ oraz przekład pracy Keplera, opublikowanej w Augsburgu w 1611 r.; tytuł przekładu: *Dioptrics or a Demonstration of What Happens to Vision and Visible Objects*²⁰. Następnie zinwentaryzowano mniejsze prace Rosena: artykuły naukowe oraz referaty – wszystkie w języku angielskim, które również, z tego samego powodu, ułożono alfabetycznie. Znalazły się one pod sygnaturami od Rps 4805 do 4818. Znajdziemy tu głównie rękopisy i maszynopisy, większość z nich to inedita, w sumie jest ich aż 11²¹ spośród wszystkich 14 jednostek zawierających artykuły i referaty. Po tych zinwentaryzowano jednostki z innymi tekstami oraz wykładami profesora, mianowicie: zebrane w jedną jednostkę drobne fragmenty różnych prac²², nadbitki i kserokopie publikacji Rosena²³, zarejestrowane na taśmach magnetofonowych wykłady²⁴, recenzje i polemiki autorstwa Rosena²⁵ (ułożone chronologicznie), szkic dramatu opartego na motywach życia Mikołaja Kopernika²⁶ oraz tłumaczenie z języka włoskiego na angielski artykułu włoskiego fizyka Vasco Ronchiego (1897–1988)²⁷. Kolejne dziewięć jednostek zawierają materiały warsztatowe profesora, wśród których znajdziemy: notatki, fiszki oraz kopie materiałów źródłowych²⁸.

Następne trzy jednostki to materiały działalności zawodowej Rosena, mianowicie dokumenty dotyczące jego pracy na uczelni, w towarzystwach naukowych, rejestrujące jego udział w konferencjach naukowych. Materiałów tych jednak do Torunia dotarło bardzo niewiele, w sumie ledwie kilkadziesiąt kart²⁹. Kolejne jednostki, również bardzo szczupłe, zawierają: materiały pracy dydaktycznej, mianowicie testy sprawdzające wiedzę studentów, sporządzone przez profesora³⁰, materiały dotyczące działalności wydawniczej³¹, materiały

---

¹⁸ BUMK, sygn. Rps 4792/III.

¹⁹ Ibid., sygn. Rps 4795/III.

²⁰ Ibid., sygn. Rps 4796/III.

²¹ Ibid., sygn. Rps 4806; 4808–4813; 4815–4818.

²² Ibid., sygn. Rps 4819/III.

²³ Ibid., sygn. Rps 4820/III.

²⁴ Ibid., sygn. Rps 4821/II.

²⁵ Ibid., sygn. Rps 4822/III.

²⁶ Ibid., sygn. Rps 4823/III.

²⁷ Ibid., sygn. Rps 4824/III.

²⁸ Ibid., sygn. Rps 4825–4833.

²⁹ Ibid., sygn. Rps 4834–4836.

³⁰ Ibid., sygn. Rps 4837/IV.

³¹ Ibid., sygn. Rps 4838/IV.

biograficzne³², notatki z okresu studiów³³, album pamiątkowy, dokumentujący osiągnięcia profesora w kontekście 500 rocznicy urodzin Mikołaja Kopernika³⁴ oraz medal uznania za pracę na macierzystej uczelni – CCNY³⁵.

Cztery jednostki to zachowana w spuściznie korespondencja Edwarda Rosena³⁶. Znajdziemy tu prawie wyłącznie listy dotyczące zagadnień naukowych i zawodowych oraz spraw wydawniczych. Tak jak zostało już stwierdzone, w spuściznie nie odnajdziemy prywatnej korespondencji Rosena (poza listami do żony), która przypuszczalnie pozostała w rękach jego córki. W pierwszej teczce zgromadzono kopie listów wysyłanych przez Rosena. Listy te profesor sporządzał w czterech językach: oczywiście przede wszystkim po angielsku, ale również po włosku, francusku i niemiecku. W kolejnej jednostce, składającej się z pięciu teczek, znajduje się korespondencja wpływająca, są tu listy w kilku językach: angielskim, włoskim, francuskim, niemieckim, hiszpańskim, holenderskim, rosyjskim oraz polskim. Trzecia jednostka korespondencji zawiera listy, których adresatem była żona profesora – Sandra. Natomiast ostatnią wypełnia korespondencja obca. We wszystkich jednostkach zastosowano układ alfabetyczny według nadawców lub adresatów, a w ich obrębie układ chronologiczny. Na końcu poszczególnych jednostek znajdziemy listy, w których ustalono tylko imiona nadawców lub adresatów oraz listy niezidentyfikowane. Jednostka zawierająca korespondencję obcą zawiera głównie kopie listów, które otrzymywał Rosen do wiadomości, ponieważ ich treść w jakiś sposób dotyczyła jego osoby. W tej jednostce znajdziemy także listy otwarte, których adresatem był m.in. profesor.

Spuściznę zamykają trzy jednostki: materiały obce o Edwardzie Rosenie, w tym także recenzje opracowań Rosena³⁷, dokumenty aplikacji naukowych ocenianych przez profesora³⁸ oraz maszynopisy i drukowane nadbitki prac obcych zachowanych w spuściznie³⁹.

Jak zostało już stwierdzone, słabością przechowywanego w Toruniu archiwum Edwarda Rosena jest niewątpliwie prawie zupełny brak materiałów prywatnych i rodzinnych. Spuścizna ma charakter wybitnie naukowy i zawodowy. Z pewnością jej największą wartością są inedita oraz spory zbiór korespondencji. Wydaje się, że materiały te wciąż mogą przedstawiać wartość dla historyków nauki wczesnych czasów nowożytnych. Dla poznania osoby profesora,

³² Ibid., sygn. Rps 4839/IV.

³³ Ibid., sygn. Rps 4840/III.

³⁴ Ibid., sygn. Rps 4841/III.

³⁵ Ibid., sygn. Rps 4842/II.

³⁶ Ibid., sygn. Rps 4843–4846.

³⁷ Ibid., sygn. Rps 4847/IV.

³⁸ Ibid., sygn. Rps 4848/III.

³⁹ Ibid., sygn. Rps 4849/IV.

tematów jego badań, jego warsztatu pracy cenne będą wszystkie zachowane w spuściznie materiały, szczególnie rękopisy i maszynopisy jego prac⁴⁰, zeszyty z notatkami, fiszkami rzeczowymi⁴¹ oraz sześć taśm magnetofonowych zawierających nagrane wykłady Rosena⁴².

Nadesłany 25 XI 2017

Nadesłany po poprawkach 25 VIII 2018

Zaakceptowany 28 IX 2018

Dr Andrzej Mycio

Biblioteka Główna Uniwersytetu Mikołaja Kopernika

e-mail: Andrzej.Mycio@bu.mk.pl

ORCID ID: 0000-0002-2675-2468

THE MANUSCRIPT HERITAGE OF EDWARD ROSEN (1906–1985)
IN THE COLLECTIONS OF THE UNIVERSITY LIBRARY IN TORUŃ

Summary

Key words: Nicolaus Copernicus (1473–1543), Johannes Kepler (1571–1630), Galileo Galilei (1564–1642), history of science, history of astronomy, history of physics, manuscript heritage, private archives

Edward Rosen was born on 12 December 1906 in New York. His entire life was connected with this city; it was in New York that he was educated and worked. He is the author of 11 books, over 160 scientific articles and over 90 reviews. In his works he dealt with the 16th and 17th century astronomy and physics; his main interest was the activity and work of Nicolaus Copernicus, Galileo Galilei and Johannes Kepler. He was considered to be one of the leaders of the research on Copernicus and early astronomy. In 2012 Professor's daughter, Carla Rosen-Vacher, presented the manuscript heritage of his father to the University Library in Toruń, which was finally developed in 2017. The archival documents given by Carla Rosen-Vacher are of significant scientific value. It does not include any private or family materials. The heritage consists of manuscripts and typescripts of Rosen's scientific works, technical materials, documents of his professional activity, rich correspondence with other representatives of the world of science and edition of sources. The heritage was catalogued under entry

⁴⁰ Ibid., sygn. Rps 4792–4819.

⁴¹ Ibid., sygn. Rps 4825–4830.

⁴² Zob. przyp. 23. Nagrania te zostały zdigitalizowane i nagrane na płyty CD; są one przechowywane razem z taśmami.

numbers from Rps 4792 to Rps 4849. In total, it consists of 58 inventory units preserved in 42 files. The materials take up 1.6 linear meter. The greatest value of the archive are *inedita* – unpublished works and a large collection of correspondence. It seems that the materials may still have some value for historians of the early modern times. All the preserved materials shall be exploited in order to get acquainted with the figure of Professor, the area of his research and his taller. Particularly useful should be manuscripts and typescripts of his works, his notebooks, flashcards and six cassette tapes including Rosen's lectures.

DER HANDSCHRIFTLICHE NACHLASS
DES KOPERNIKUS-FORSCHERS EDWARD ROSEN (1906–1985)
IN DEN BESTÄNDEN DER UNIVERSITÄTSBIBLIOTHEK IN THORN

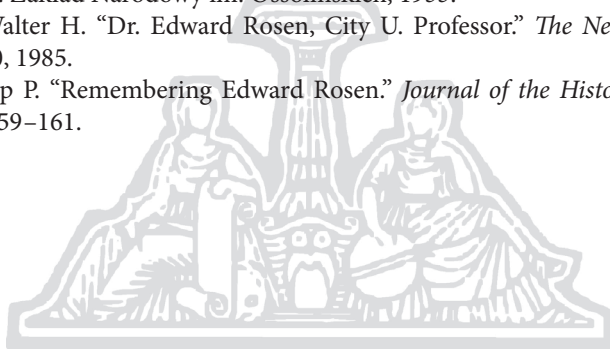
Zusammenfassung

Schlüsselwörter: Nikolaus Kopernikus (1473–1543), Johannes Kepler (1571–1630), Galileo Galilei (1564–1642), Wissenschaftsgeschichte, Geschichte der Astronomie, Geschichte der Physik, handschriftliche Nachlässe, Privatarchive

Edward Rosen wurde am 12. Dezember 1906 in New York geboren. Fast sein ganzes Leben war mit dieser Stadt verbunden; hier erwarb er seine Ausbildung und hier arbeitete er. Er ist Autor von 11 Büchern, über 160 wissenschaftlichen Artikeln und über 90 Rezensionen. In seinen Arbeiten befasste er sich mit der Astronomie und Physik des 16. und 17. Jahrhunderts. Der Hauptgegenstand seines Interesses waren die Tätigkeit und das Schaffen von Nikolaus Kopernikus, Galilei und Johannes Kepler. Er galt als einer der führenden Forscher zu Kopernikus und zur frühen Astronomie. 2012 schenkte seine Tochter, Carla Rosen-Vacher, der Universitätsbibliothek in Thorn den handschriftlichen Nachlass ihres Vaters, der schließlich 2017 aufgearbeitet wurde. Das von Carla Rosen-Vacher überlassene Archiv hat einen eminent wissenschaftlich-beruflichen Charakter und enthält fast keine privaten und familiären Materialien. In ihm befinden sich vor allem Manuskripte und Typoskripte der wissenschaftlichen Arbeiten Rosens, Arbeitspapiere, Dokumente zu seiner beruflichen Tätigkeit sowie eine reiche Korrespondenz mit anderen Vertretern der Welt der Wissenschaft und zu Verlagsfragen. Der Nachlass wurde unter den Signaturen Rps 4792 bis Rps 4849 inventarisiert. Insgesamt enthält er 58 Inventareinheiten in 42 Akten. Auf den Regalen des Magazins nimmt er 1,6 laufende Meter ein. Seinen größten Wert machen sicherlich die unedierte Arbeiten und die beträchtliche Sammlung von Korrespondenz aus. Diese Materialien können weiterhin einen Wert für Wissenschaftshistoriker darstellen, die sich mit der frühen Neuzeit befassen. Um die Person von Professor Rosen, seine Forschungsthemen und Arbeitsmethoden kennenzulernen, sind alle seine im Nachlass enthaltenen Materialien von Wert, insbesondere die Manuskripte und Typoskripte seiner Arbeiten, die Hefte mit Notizen und Zetteln sowie sechs Tonbänder mit Aufzeichnungen der Vorlesungen Rosens.

BIBLIOGRAFIA

- Brachfogel, Agnieszka and Zofia Żurawińska, eds. *Format MARC 21 rekordu bibliograficznego wraz z zasobem. Adaptacja dla systemu MAK. Wersja 2008*. Warszawa: Biblioteka Narodowa, 2008.
- Cohen, Jerome Bernard. "Edward Rosen (1906–1985)." *Journal for the History of Astronomy* 17 (1986): 150–154.
- Dymnicka-Wołoszyńska, Hanna and Zygmunt Kolankowski, eds. *Wytyczne opracowania spuścizn archiwalnych po uczonych*. Warszawa: Archiwum Polskiej Akademii Nauk, 1990.
- Grant, Edward. "Eloge: Edward Rosen, 12 December 1906 - 28 March 1985." *Isis: An International Review Devoted to the History of Science and Its Cultural Influences* 77 (1986): 105–106.
- Horodyski, Bogdan, ed. *Wytyczne opracowania rękopisów w bibliotekach polskich*. Wrocław: Zakład Narodowy im. Ossolińskich, 1955.
- Waggoner, Walter H. "Dr. Edward Rosen, City U. Professor." *The New York Times*, March 30, 1985.
- Wiener, Philip P. "Remembering Edward Rosen." *Journal of the History of Ideas* 47 (1986): 159–161.

TNT